

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Accountantsverslag 2024

Gemeente Groningen

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
28 mei 2025

• Bron: <https://www.werkaandemuur.nl/nl/werk/Zonsopkomst-boven-Stadspark>

 Aanbiedingsbrief Onze kernboodschappen Onze conclusies Uitkomsten controle 2024 Jaarverslag Onze samenwerking Bijlagen

Aanbiedingsbrief

Gemeente Groningen
T.a.v. de raad en het college van burgemeester en wethouders
Postbus 30026
9700 RM GRONINGEN

28 mei 2025

Geachte leden van de raad en het college,

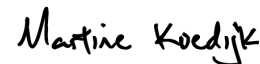
Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze opdracht om de jaarrekening 2024 inclusief de rechtmatigheidsverantwoording (de 'jaarrekening') van gemeente Groningen te controleren. We hebben de controle uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan (gedateerd op 4 maart 2025) en daarbij rekening gehouden met de aanpassingen in de kadernota rechtmatigheid en de bijbehorende Audit Alert van de NBA.

Ons accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van uw jaarrekening en is met uw ambtelijke organisatie besproken op 12 mei en 14 mei 2025, met de concerndirectie op 19 mei 2025 en met de portefeuillehouder financiën op 22 mei 2025.

Graag lichten wij de inhoud van dit verslag toe tijdens de vergadering van het college op 3 juni 2025 en de vergadering van het Audit Committee op 11 juni 2025.

Hebt u in de tussentijd nog vragen, neemt u dan gerust contact met ons op. Wij bedanken u en uw medewerkers voor de medewerking tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. M.J.A. Koedijk RA RE
partner

*PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90357, 1006 BJ Amsterdam
T: 088 792 00 20, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop) voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze kernboodschappen

In dit hoofdstuk hebben we onze kernboodschappen samengevat.

01

• Bron: <https://www.visitgroningen.nl/nl/locaties/2959780166/prinsentuin>

 Aanbiedingsbrief Onze kernboodschappen Onze conclusies Uitkomsten controle 2024 Jaarverslag Onze samenwerking Bijlagen

Dit verslag is opgesteld uitsluitend voor gebruik door de raad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Groningen. Op dit verslag kan niet door derden worden gesteund aangezien derden niet op de hoogte zijn van het doel van de werkzaamheden en de resultaten onjuist kunnen interpreteren. Wij aanvaarden geen aansprakelijkheid, zorgplicht en/of verantwoordelijkheid jegens andere partijen dan de gemeente Groningen.

Onze kernboodschappen

Een goedkeurende controleverklaring

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2024 van gemeente Groningen afgerond. Wij hebben [een goedkeurende controleverklaring](#) op het aspect getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage) verstrekt. Dit alles onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de raad. Verder geldt dat we geen indicaties van [fraude en/of niet-naleving](#) van wet- en regelgeving hebben (uitgezonderd de onrechtmatigheden zoals opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering). Het college heeft de verantwoording over rechtmatigheid opgenomen in de jaarrekening en bevindingen nader toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. De [rechtmatigheidsverantwoording](#) voldoet aan de afspraken die zijn gemaakt met de raad. Er zijn geen onrechtmatigheden boven de verantwoordingsgrens.

Resultaat over 2024 €63 miljoen positief ligt in lijn met VGR-II

In de VGR-II is een prognose afgegeven van €59 miljoen positief. Het voorspellend vermogen is daarmee verbeterd. Toch zien we ook dat de prognose op onderdelen beter en tijdiger kan worden bijgesteld (waaronder grond, parkeren en treasury). Het blijft daarmee belangrijk om verder te investeren in het voorspellend vermogen. De [financiële positie](#) is stabiel waarbij de weerbaarheid en wendbaarheid van uw financiële positie kwetsbaar blijven. Dit in combinatie met onzekerheden in de komende jaren over compensatie vanuit het rijk en de omvangrijke projecten die op uw strategische investeringsagenda staan, benadrukken de noodzaak voor het verder verbeteren van het voorspellend vermogen. Hiervoor heeft de gemeente Groningen maatregelen (rondom reëel begroten en mogelijke ombuigingen voor de begroting 2026) onderhanden.

Netcongestie voldoende betrokken bij waardering van de grondexploitaties

De waardering van [de grondexploitaties](#) in de jaarrekening 2024 is gebaseerd op diverse schattingen.

De uitgangspunten zijn realistisch vertaald naar de parameters van de grondexploitaties. Netcongestie en de stikstofproblematiek hebben belangrijke gevolgen voor de (waardering van de) gemeentelijke grondexploitaties en investeringsprojecten. In de planning is daar op dit moment voldoende rekening mee gehouden. Het is belangrijk de actuele ontwikkelingen en gevolgen actief te blijven monitoren en de raad hierover te informeren.

Sturing op verbonden partijen is verbeterd ten opzichte van vorig jaar

Daarnaast zijn de uitgangspunten rondom [waardering](#) kritischer uitgewerkt en adequaat onderbouwd. Wij kunnen instemmen met de waardering. Gezien het toenemende maatschappelijke en financiële belang in verbonden partijen is het goed voor risicovolle dossiers (naast WarmteStad en het Energiebedrijf) periodiek een externe deskundige blik te betrekken voor o.a. het risicoprofiel en waarderingsrisico's.

De lasten sociaal domein nemen toe, ook in 2024 zijn er onzekerheden

De [jeugdzorgkosten](#) blijven stijgen terwijl kosten voor Wmo en Beschermd Wonen een daling laten zien ten opzichte van uw begroting. Groningen moet zich blijven inzetten op maatregelen zoals preventie en efficiënte samenwerking. De totale onzekerheden bedragen €2,4 miljoen. Dit bestaat uit de productie-verantwoordingen van zorgleveranciers die nog niet zijn ontvangen (en daarmee de prestatielevering niet is vastgesteld). De uitvoering van de Sociale Agenda Nij Begun vraagt de inrichting van een goede governance en verantwoordingssystematiek in regioverband.

Kwaliteit van het jaarverslag kan worden verbeterd

De kwaliteit van uw [jaarverslag](#) is voldoende, wel adviseren wij kernachtiger en verklarend te schrijven door meer verbinding te leggen tussen de doelstellingen, activiteiten, resultaten en financiën. Hierdoor kan de informatiewaarde verder verbeteren. Deze reflectie ontbreekt nog vaak en de indicatoren zijn bijvoorbeeld niet direct opgenomen in de programmaverantwoording.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- **Onze conclusies**
- Rechtmatigheid
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze conclusies

In dit hoofdstuk wordt uitleg gegeven over ons oordeel bij de jaarrekening. Hierin lichten we de geconstateerde fouten en onzekerheden voor de getrouwheid van de verantwoording over de financiële positie en over rechtmatigheid toe.

02

Onze conclusies

Ons oordeel bij uw jaarstukken 2024 is goedkeurend

Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

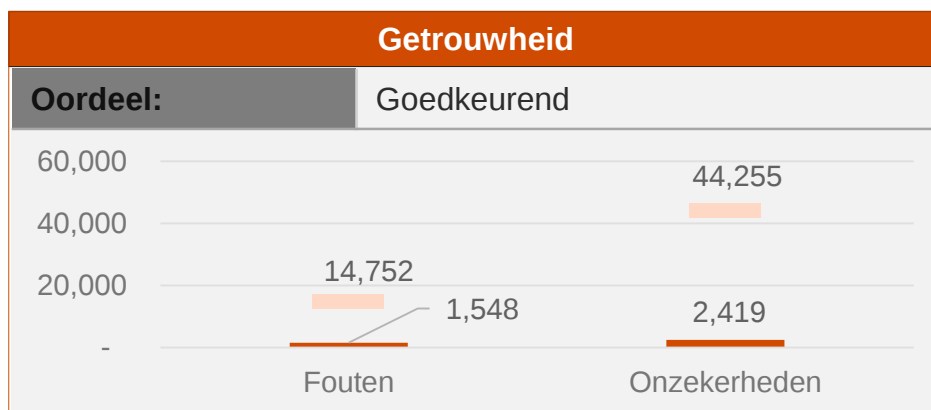
Wij hebben onze accountantscontrole van de jaarrekening 2024 van de gemeente Groningen afgerond. Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt inzake de getrouwheid van de jaarrekening, waarin ook de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen, onder het voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de raad. Wij hebben geen controlebevindingen in de WNT-verantwoording 2024.

Rechtmatigheid specifieke uitkeringen

Wij hebben in onze controleverklaring ook een goedkeurend oordeel verstrekt over de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen zoals opgenomen in de **SiSa-bijlage**

Overige informatie in uw jaarverslag is consistent met uw jaarrekening

Als accountant zijn wij ervoor verantwoordelijk dat wij in onze controleverklaring verslag uitbrengen over de overige informatie die in het jaarverslag is opgenomen. De overige informatie omvat uw jaarverslag, programmaverslag, de paragrafen en enkele bijlagen. Wij hebben geen materiële inconsistenties, materiële onjuistheden en/of omissies opgemerkt in de informatie die op grond van het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) moet worden verstrekt.

■ = absoluut bedrag fouten of onzekerheden x €1.000

■ = door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x €1.000

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- **Onze conclusies**
- Rechtmatigheid
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overzicht van ongecorrigeerde fouten en onzekerheden inzake getrouwheid

De volgende geconstateerde afwijkingen betreffen de ongecorrigeerde fouten en onzekerheden in relatie tot getrouwheid, boven de gestelde rapporteringstolerantie van €500.000. Ongecorrigeerde balansreclassificaties beneden de €12,0 miljoen zijn niet opgenomen als ongecorrigeerde fouten. Het college heeft geconcludeerd dat het kwalitatieve en kwantitatieve effect niet materieel is. Wij zijn het eens met deze boordeling van het college.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Fouten €	Onzekerheden €
1	Onzekerheden prestatielevering pgb's	Lasten jeugd en Wmo pgb	48.000	469.000
2	Onzekerheid prestatielevering Jeugdzorg	Lasten jeugd	0	1.950.000
3	De opboeking van de verliesvoorziening met betrekking tot de grondexploitatie NELF ad. €2,5 miljoen en de vrijval van de verliesvoorziening op de ingebrachte grond in de grondexploitatie ad. €1 miljoen is gesaldeerd geboekt in de overige opbrengsten, terwijl het per saldo als een last had moeten worden verwerkt.	Lasten	1.500.000	0
		Aan Overige opbrengsten		
		Totaal	1.548.000	2.419.000

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies

Rechtmatigheid

- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Rechtmatigheid

Uw rechtmatigheidsverantwoording voldoet aan de vereisten

Geen onrechtmatigheden boven de verantwoordingsgrens

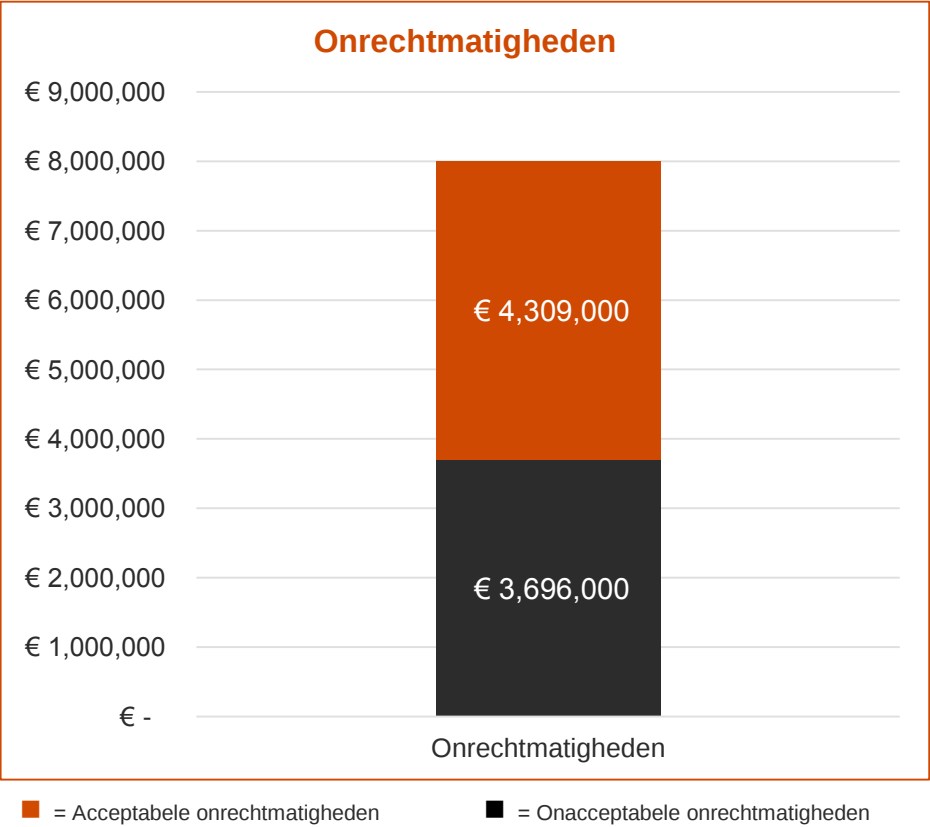
Het college legt verantwoording af over de rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties via de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Als uw accountant hebben wij de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording meegewogen in ons oordeel over de jaarrekening als geheel (indirect oordeel over de rechtmatigheid).

Het college heeft geen onrechtmatigheden boven de verantwoordingsgrens van €44.255.000 geconstateerd. In de paragraaf bedrijfsvoering is een nadere toelichting opgenomen op de afwijkingen onder de verantwoordingsgrens, maar wel boven de rapportagegrens van € 500.000.

Over 2024 bedragen de begrotingsafwijkingen €4.547.000. Hiervan is €4,3 miljoen acceptabel op basis van de afspraken met de raad, omdat hier direct gerelateerde baten tegenover staan. Het totaal aan onrechtmatigheden met betrekking tot het voorwaardencriterium bedraagt €3.449.000. Hiervan wordt €2,4 miljoen veroorzaakt door [het contract met uw IT-dienstverlener](#). Ten aanzien van het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd die meetellen in het rechtmatigheidsoordeel.

Wij adviseren uw gemeente om de verantwoordingsgrens gelijk te stellen met de materialiteit van de controle vanaf boekjaar 2025

Met de wijziging van het BBV en het Bado met ingang van boekjaar 2025 zal de omvangsbasis voor de materialiteit gaan wijzigen naar 2% van de totale lasten (exclusief reservemutaties) voor fouten en onduidelijkheden samen. Daarbij kent de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording een mogelijke range van 0-2% (met dezelfde omvangsbasis). Wij adviseren deze grens gelijk te stellen met de [materialiteit](#) voor de controle en tijdig de financiële verordening aan te passen aan de nieuwe wetgeving.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies

Rechtmatigheid

- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Rechtmatigheid

Er zijn onrechtmatigheden in het kader van de Europese aanbestedingsrichtlijnen

Naar aanleiding van de uitgevoerde controles door de organisatie op de naleving van Europese aanbestedingsrichtlijnen bedragen de geconstateerde onrechtmatigheden €3,3 miljoen (2023: €1,8 miljoen). De omvang van deze onrechtmatigheden is in vergelijking tot andere gemeenten relatief beperkt. Uit oze controle blijken geen aanvullende bevindingen ten opzichte van de intern geconstateerde onrechtmatigheden. Circa €0,5 miljoen heeft betrekking op opdrachten met doorlopende fouten vanuit voorgaande jaren. De stijging wordt met name veroorzaakt door een bewuste keuze van de gemeente om de IT-dienstverlening anders in te richten. De gemeente Groningen en de IT-dienstverlener hebben besloten de samenwerking op termijn te beëindigen. De gemeente neemt hierbij gefaseerd IT-diensten terug in eigen beheer. Echter, doordat het contract met de IT-dienstverlener onder andere voorwaarden is verlengd, is er sprake van een wezenlijke wijziging, wat leidt tot een onrechtmatigheid van €2,4 miljoen in 2024. Het deels blijven gebruikmaken van de IT-dienstverlener zal ook in 2025 en 2026 tot onrechtmatigheden leiden.

De gemeente heeft dit jaar eveneens een memo opgesteld ten aanzien van de uitgaven voor de opvang van Oekraïners. Wij kunnen ons vinden in de conclusie dat er geen sprake is van onrechtmatigheden.

Wij hebben geconstateerd dat de gemeente een overeenkomst heeft gesloten middels een onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande aankondiging waarbij de gemeente de aankondiging van de gegunde opdracht in eerste instantie niet heeft gepubliceerd.

Dit betreft een niet-financiële onrechtmatigheid. Wij hebben geconstateerd dat publicatie inmiddels heeft plaatsgevonden waardoor de niet-financiële onrechtmatigheid is hersteld.

Daarnaast hebben wij dit jaar een aanvullende analyse uitgevoerd om te beoordelen of nadere overeenkomsten passend zijn gealloceerd aan bestaande raamovereenkomsten. Hieruit zijn geen onrechtmatigheden gebleken.

Gedurende jaarrekeningcontrole 2024 is gebleken dat de samenwerking en aanlevering met betrekking tot aanbestedingsdossiers verder is verbeterd. Hierdoor is het stellen van aanvullende vragen beperkt nodig gebleken waardoor het mogelijk werd om gezamenlijk de gestelde deadlines te halen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024**

- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Verbonden partijen
- Schattingen
- Fraude
- Overige onderwerpen

- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Uitkomsten controle 2024

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste uitkomsten van de controle voor het ruimtelijk domein, het sociaal domein, de verbonden partijen en schattingen. Daarnaast besteden we aandacht onze werkzaamheden ten aanzien van fraude en overige onderwerpen.

03

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Verbonden partijen

Schattingen

Fraude

Overige onderwerpen

- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Grondexploitaties (1/2)

Marktontwikkelingen hebben gevolgen voor waardering grondexploitaties

Er is een positief resultaat, het risicoprofiel is stabiel

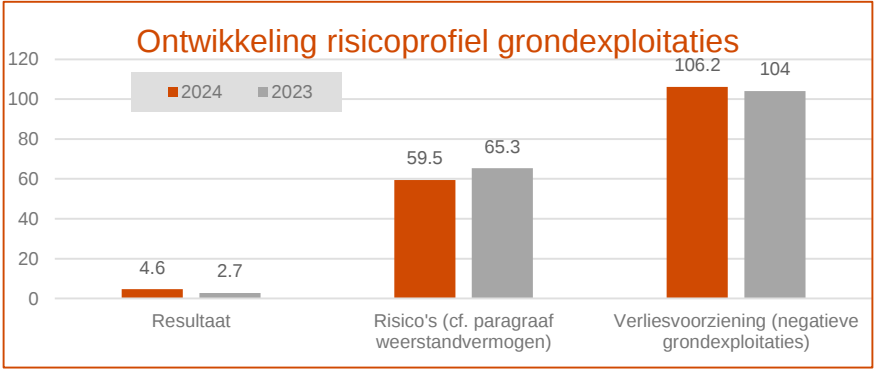
Er is een positief resultaat op de grondexploitaties behaald van €4,6 miljoen (begroot +/- €10,8 miljoen). Dit wordt met name veroorzaakt door winstnemingen van €2,4 miljoen (conform het BBV verwerkt) en een mutatie van de verliesvoorziening van €2,1 miljoen. De projectgerelateerde risico's voor de grondexploitaties zijn € 59,5 miljoen (2023: €65,3 miljoen). Deze daling wordt met name veroorzaakt doordat projectspecifieke risico's rondom Oosterhamrikzone lager zijn uitgevallen, omdat meer bekend is over de uitkomsten en omdat de slotcalculatie is opgesteld voor Nesciopark en daarmee het risicobedrag vervallen is.

Verschuiving in de fasering van korte-termijn levering gronden

Ten opzichte van de prognose is 2% van de levering voor Groningen voor woningbouw gedurende 2024 gerealiseerd. Dit betreft de verkochte kavels door gemeente Groningen exclusief de verkopen door de BV's. De lage realisatie komt voornamelijk voort uit het project 'Reitdiepswaard' waarbij levering is doorgeschoven naar 2025 (circa 560 woningen).

Voor levering van gronden voor kantoren heeft geen realisatie plaatsgevonden als gevolg van vertraging bij de grondexploitatie Europapark, waarbij de levering van gronden eveneens is doorgeschoven naar 2025. Voor 'Reitdiepswaard' en 'Europapark' wordt geen verdere vertraging van de levering in 2025 verwacht.

Gerealiseerd van doel woningbouw 2024	2%
Gerealiseerd van doel bedrijventerreinen in 2024	64%

Netcongestie heeft impact op de waardering van uw grondexploitaties

Door de toenemende vraag naar elektriciteit is het stroomnet overvol geraakt. Hierdoor ontstaat veel vertraging in bouwprojecten. Naast de rem op de gebiedsontwikkeling, zorgt netcongestie ook voor vertraging in de energietransitie. De Taskforce Netcongestie heeft de impact van netcongestie in kaart gebracht. Bij de projecten Roodehaan, Zernike, Alo-locatie en Westpoort leidt netcongestie tot een verwachte uitgiftevertraging van minstens twee jaar. Voor de overige projecten is er op dit moment geen indicatie dat er vertraging gaat optreden door netcongestie. De onzekerheden zijn toegelicht in uw jaarstukken.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Verbonden partijen

Schattingen

Fraude

Overige onderwerpen

- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Grondexploitaties (2/2)

De parameters voor de grondexploitaties zijn over het algemeen evenwichtig ingeschat.

De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële waardering van de grondexploitaties stelt de gemeente Groningen exploitatieoverzichten op waarin een schatting is opgenomen van de te maken kosten en opbrengsten. Daarnaast zijn ook de geraamde (nominale) kosten en opbrengsten in de grondexploitaties geactualiseerd per prijspeil 1 januari 2025. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Hiervoor is ook gebruik gemaakt van externe marktinformatie (o.a. Metafoor). Wij hebben de gehanteerde en geactualiseerde uitgangspunten en parameters beoordeeld.

Wij concluderen dat de parameters over het algemeen evenwichtig zijn ingeschat. Door de gemeente worden gericht ook sensitiviteitsanalyses (2024: Westpoort fase 1) uitgevoerd om inzicht te krijgen in ontwikkelingen en het effect op afwijkende uitgangspunten in een bepaalde bandbreedte (+/- 1%). Dit leidt niet tot significant afwijkende conclusies in onze controle en op basis hiervan kunnen wij instemmen met de waardering van uw grondexploitaties in de jaarrekening 2024.

De gehanteerde parameters zijn voldoende onderbouwd en liggen in lijn met de landelijke ontwikkelingen. Hoewel binnen de bandbreedte, is er een relatief lage kostenstijging voor het jaar 2025 ten opzichte van andere gemeenten (optimistisch/ evenwichtig).

Gemeente Groningen heeft met leidraad kostenramingsmethodiek meer consistentie aangebracht in de kostenramingen

In de nog te maken kosten is naast (jaarlijkse) indexering ook sprake van opgenomen opslagen/stelposten vanwege de looptijd van het project dan wel ramingen die nog niet geheel duidelijk zijn. Hierbij wordt op de interne expertise (stadsingenieurs) gesteund voor de bepaling hiervan. Om een betere beheersing te verkrijgen heeft gemeente Groningen gewerkt aan een transparante en navolgbare kostenramingsmethodiek met een leidraad als uitkomst. Per heden wordt de leidraad toegepast bij het opmaken van nieuwe kostenramingen. Hierbij blijft het herzien van zeer oude kostenramingen (zoals: CiBoGa – 2013) een aandachtspunt.

Parameter	Beoor- deling	2025	2026	2027	2028 t/m 2034	vanaf 2035
De gehanteerde rekenrente	●	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%
De kostenstijging	■/●	3%	2,5%	2,5%	2%	2%
De opbrengstenstijging woningbouw	●	4%	3%	2,5%	2%	0%
De opbrengstenstijging bedrijventerrein	●	2%	2%	2%	2%	0%
De opbrengstenstijging kantoren	●	1%	1%	1%	2%	0%

■ Controleverschil

■ Optimistisch

● Evenwichtig

◆ Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein**
- Verbonden partijen
- Schattingen
- Fraude
- Overige onderwerpen
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Sociaal domein (1/2)

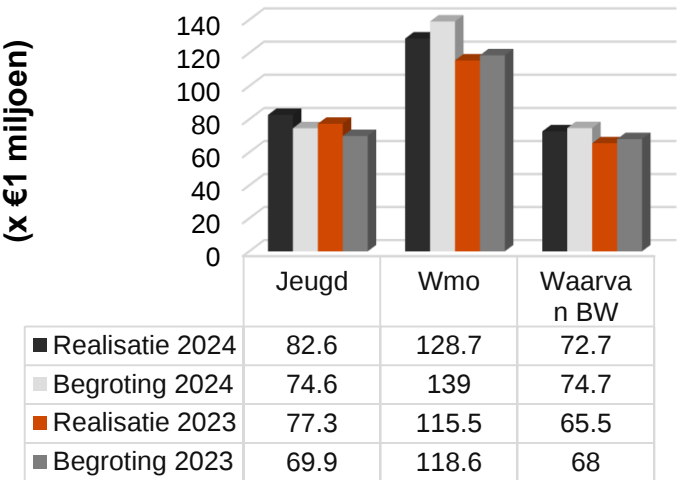
De lasten binnen het sociaal domein zijn in 2024 verder toegenomen

De jeugdzorgkosten zijn t.o.v. de begroting gestegen met 11%. Conform het landelijk beeld blijft de vraag naar jeugdzorg toenemen en stijgen de kosten. Voor Groningen wordt dit o.a. veroorzaakt door een toename in het aantal jeugdigen, complexere casuïstiek en tariefsaanpassing. De kosten ten aanzien van de Wmo zijn t.o.v. de begroting gedaald met 7% en voor Beschermd Wonen is dit 3% daling, voornamelijk veroorzaakt door lagere stijging van tarieven en lagere volume groei dan verwacht. Wel zien we een stijging van de kosten in 2024 ten opzichte van 2023 van in totaal 10%.

Het sociaal domein kent vele uitdagingen vanwege financiële tekorten

De [Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028](#) brengt een uitdaging voor zowel uw gemeente als de regio vanwege de financiële tekorten. Uit de [Voorjaarsnota 2025](#) blijkt dat het Kabinet inzet op een goede en beheersbare Jeugdzorg in de vorm van het beschikbaar stellen van meer middelen en dat daarmee de terugval van het gemeentefonds in 2026 enerzijds deels wordt gedempt, anderzijds wordt verschoven naar 2028 en dus geen structurele oplossing is. Het Rijk legt de gemeente vanaf 2028 aanvullende besparingen op. Daarnaast is in de Voorjaarsnota geen extra geld beschikbaar gesteld betreffende de aanpassing van volume- en prijsindexatie. Op de lange termijn wordt daarom nog steeds (ook) van uw gemeente verwacht in te zetten op de beheersbaarheid van de kosten en een adequate en doelmatige uitvoering van de Jeugdwet te realiseren (waarbij het maken van fundamentele beleidskeuzes noodzakelijk kan zijn). Daarbij is het [rapport van de deskundigencommissie Van Ark](#) dat zich heeft gebogen over het evalueren en adviseren over de uitvoering van de Hervormingsagenda van belang. Uit de Voorjaarsnota van het Rijk blijkt dat niet alle aanbevelingen worden overgenomen. In de voorjaarsbrief wordt aangeven hoe de gemeente Groningen daarmee omgaat, waarbij ook wordt gekeken naar het begrotingsadvies van het Rijk.

Ondertussen dient uw gemeente zich te blijven focussen op zorgpreventie en efficiency in de samenwerking met de regio en de keten. Echter merken wij ook op dat een stijging in de zorgkosten vaak afhankelijk is van andere beleidsvelden, zoals armoede, tekort aan woningen en huisvesting. Daarnaast zal de uitvoering van de [Sociale Agenda Nij Begun](#) in 2025 eveneens een grote opgave voor de regio Groningen en Noord-Drenthe zijn, waarbij in de komende 30 jaar 3,5 miljard euro aan middelen vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld. Dit vraagt om een gedegen voorbereiding van uw gemeente met een kassiersrol en een zorgvuldige inrichting van de governance. Op korte termijn is het van belang om met uw netwerkpartners, zorgaanbieders en de Groninger gemeenten een juiste verantwoordings-systematiek voor de besteding van de beschikbare middelen af te stemmen, enerzijds vanuit de regio richting uw gemeente (een convenant en controleprotocol per maatregel), anderzijds vanuit uw gemeente richting de raad.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Verbonden partijen

Schattingen

Fraude

Overige onderwerpen

- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Sociaal domein (2/2)

Ook in 2024 blijken er onzekerheden rondom de prestatielevering zorg in natura

De gemeente Groningen is voor het vaststellen van de prestatielevering met betrekking tot Beschermd Wonen, Jeugdzorg en gedeeltelijk Wmo afhankelijk van de productieverantwoordingen van zorgaanbieders. Alle zorgaanbieders met een productie groter dan €125.000 hebben een goedkeurende controleverklaring ontvangen. Daarmee is voldoende controle-informatie verkregen om te onderbouwen dat de prestaties ook daadwerkelijk zijn geleverd en dus niet leidt tot onzekerheden. Bij de verantwoording van de RIGG is over 2024 een goedkeurende verklaring verstrekt, maar voor de prestatielevering resteert een onzekerheid van €1,95 miljoen

Prestatielevering pgb niet vastgesteld

Voor alle cliënten die een pgb ontvangen, worden door de gemeente beschikkingen verstrekt aan de cliënt. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) verzorgt het administratieproces en legt daarvoor verantwoording af, maar controleert niet of de prestatie is geleverd voor gedeclareerde zorgkosten. In 2024 is bij de verantwoording van de SVB, conform voorgaande jaren, geen goedkeurende controleverklaring verstrekt. Uit de aan Groningen toegerekende fouten en onzekerheden hieruit komen geen materiele afwijkingen. We hebben deze bedragen opgenomen in de tabel hiernaast.

De RIGG is met ingang van 2025 een centrumregeling geworden met uw gemeente als centrumgemeente

Met ingang van 2025 is uw gemeente aangewezen als centrumgemeente voor de regionale jeugdzorgtaken en is de regionale inkooporganisatie jeugdhulp (RIGG) een centrumregeling geworden. De integratie van de RIGG als directie binnen uw gemeente is soepel verlopen.

Vanwege het kortere jaarrekeningtraject in 2025 is het van belang dat uw gemeente intern, met andere gemeenten en met zorgaanbieders in de regio goede afspraken maakt over de (tijdige) verantwoording en het aantonen van de prestatielevering van de zorgkosten over 2025.

Getrouwheid	2024 (x €1)		2023 (x €1)	
	Fout	Onzeker	Fout	Onzeker
Jeugdzorg ZIN	Geen	1.950.000	Geen	3.070.000
Jeugdzorg en Wmo pgb	48.000	469.000	93.000	553.000
Wmo ZIN	Geen	Geen	Geen	Geen
Totaal	48.000	2.419.000	93.000	3.623.000

Overzicht van fouten en onzekerheden sociaal domein

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
 - Ruimtelijk domein
 - Sociaal domein
 - Verbonden partijen**
 - Schattingen
 - Fraude
 - Overige onderwerpen
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Verbonden partijen

Verbetering in de sturing op verbonden partijen, waardering per 2024 valt binnen de door ons gestelde bandbreedte

Groningen laat verbetering zien in de sturing op verbonden partijen

Zo is voor WarmteStad en het Energiebedrijf een kernteam opgericht waarbij Stadsontwikkeling, Financiën en Concerncontrol actualiteiten bespreken en de aandeelhouder adviseren. Wij merken een nauwe betrokkenheid van concern control en (strategisch) financieel adviseurs. Daarnaast is de geactualiseerde kadernota Verbonden partijen waarin de adviezen van de Rekenkamer zijn verwerkt vastgesteld door de raad. Uw ambtelijke organisatie stelt jaarlijks een position paper op (inclusief onderliggende documenten) voor omvangrijke of risicovolle verbonden partijen. We merken dat kritischer getoetst wordt en dat de kwaliteit van de *position papers* en het dossier voor het vaststellen van een juiste waardering toeneemt. Uitgangspunten worden onderbouwd en leiden tot een duidelijke conclusie.

Gezien het toenemende maatschappelijke belang en de toegenomen financiële investeringen is het goed om voor de risicovolle verbonden partijen periodiek een externe blik te betrekken voor o.a. het risicoprofiel en waarderingsrisico's.

Wij kunnen ons verenigen met de waardering van uw verbonden partijen

In onderstaande tabel is per relevante verbonden partij een beoordeling van uw inschatting van de waardering opgenomen. WarmteStad en het Energiebedrijf zijn opgericht om bij te dragen aan de CO²-reductie binnen uw gemeente en om Groningen verder van het gas af te helpen. Voor beide ondernemingen geldt dat zij te maken hebben met aanloopverliezen, waarbij op basis van de business case de verwachting is dat zij in de toekomst positieve rendementen zullen laten zien.

Verbonden partij	Boekwaarde deelneming 2024 (netto)	Waarde verstrekte (kas)-geldleningen 2024	Risico in Weerstands-vermogen 2024	Uitgangspunten	Voorziening getroffen?	Waardering
WarmteStad	€17.997.000	€12.983.000	25% - € 14.374.000	Businesscase, liquiditeitsprognose, WACC, jaarrekening	Ja (een reeds bestaande voorziening), €2.929.000 t.b.v. Geothermie activiteiten	Optimistisch
Energiebedrijf	€3.001.000	€600.000	50% - €4.088.000	Businesscase, Liquiditeitsprognose	Nee	Optimistisch
Euroborg	€48.000	€17.219.000	50% - €3.000.000	Liquiditeitsprognose, jaarrekening	Nee	Evenwichtig
Martiniplaza	€3.900.000	€11.974.000	N.v.t.	Liquiditeitsprognose, jaarrekening	Nee	Evenwichtig
Meerstad	€0	€296.900.000	50% - €25.000.000	De op 24-6-2024 vastgestelde herziene grondexploitatie met peildatum 1-1-2024	Nee	Optimistisch
Suikerzijde	€15.010.000	N.v.t.	25% - €3.750.000	De op 12-6-2024 vastgestelde herziene grondexploitatie met peildatum 1-1-2024	Nee	Evenwichtig
Stadshavens	€4.201.000	N.v.t.	N.v.t.	Grondexploitatie ultimo 2024	Ja, €3.032.000	Evenwichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Verbonden partijen

Schattingen

Fraude

Overige onderwerpen

Jaarverslag

Onze samenwerking

Bijlagen

Verbonden partijen

Omdat in Warmtestad grote bedragen omgaan, er nog veel onzekere toekomstige (landelijke) ontwikkelingen zijn (hoewel er al wel daadwerkelijk woningen worden aangesloten), hebben wij deze als optimistisch aangemerkt.

Daarnaast hebben wij het gemeentelijk Energiebedrijf als optimistisch aangemerkt omdat er nog belangrijke besluitvorming moet plaatsvinden (go – no go) en de daadwerkelijke business case zich nog moet bewijzen (en opbrengsten daaruit nog gerealiseerd moeten gaan worden). Hier is in het weerstandsvermogen rekening mee gehouden.

Voor de deelneming in Stadshavens is in 2024 een voorziening gevormd van €3 miljoen

In 2023 was sprake van een ongecorrigeerd controleverschil aangaande de waardering van de deelneming in Stadshavens voor een bedrag van €1,3 miljoen. Op basis van de meest recente cijfers en de actualisatie van de onderliggende grondexploitatie ultimo 2024 is sprake van een duurzame waardevermindering, resulterend in een voorziening van €3 miljoen.

Wij kunnen instemmen met de waardering van Meerstad, maar wijzen nadrukkelijk op de risico's van toekomstige planvorming

Per eind 2024 is de deelnemingswaarde van Meerstad nihil (want in het verleden al afgeboekt). Wel staat er voor bijna €297 miljoen aan leningen uit. Een belangrijk risico is dat dit bedrag mogelijk over de hele looptijd niet inbaar is, of dat niet wordt voldaan aan de betalingen voor aflossingen en rente.

Door het college en organisatie zijn deze risico's beoordeeld en bij het toetsen van deze risico's zijn de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Er vindt elk kwartaal een overleg plaats met de controller van Meerstad.
- De grondexploitatie van Meerstad wordt jaarlijks vastgesteld in de Algemene vergadering van aandeelhouders. De laatst vastgestelde grondexploitatie (waardering per 1-1-2024) in juni 2024 laat een positieve eindwaarde zien

van €29 miljoen. De meest recente jaarrekening (jaarrekening 2023) laat daarnaast een positief eigen vermogen zien van €4 miljoen.

- Er wordt voldaan de reguliere verplichtingen rondom de aflossingen en rentebetalingen.
- Daarnaast zijn er prognoses gemaakt de komende jaren tot en met 2046. Hieruit blijkt op basis van de huidige inzichten dat de financieringsbehoefte tot en met 2029 zal toenemen, maar met een behoefte van totaal €359 miljoen binnen de maximale financiering van €365 miljoen blijft. Daarbij laat de prognose ook zien dat er ruimte is om de leningen en rente af te lossen.
- Daarnaast heeft Groningen als gedeeltelijke 'achtervang' ook het juridisch bezit van diverse gronden.

Belangrijke ontwikkeling is dat de raad heeft besloten te kiezen voor Meerstad Model 3, waarbij wordt verdicht naar zo'n 10.000 woningen. Dit wordt nader uitgewerkt en dan zal hier nog over moeten worden besloten. Het risico bestaat dat met de te maken keuzes een niet sluitende grondexploitatie zal ontstaan en daarmee voor Groningen het risico bestaat dat de leningen niet afgelost kunnen worden. Met deze financiële gevolgen zal rekening moeten worden gehouden bij eventuele besluitvorming. Aangezien er nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden is bij de bepaling van de waardering van de leningen hier nog geen rekening mee gehouden.

In de paragraaf Weerstandsvermogen is voor Meerstad Noord rekening gehouden met een reservering van €25 miljoen.

Wij hebben hier een optimistische 'kleuring' aan gegeven, met name door de omvang en door mogelijke toekomstige ontwikkelingen van Meerstad Model 3. Wij zien op basis van bovenstaande geen materiële risico's op de waardering van Meerstad per jaareinde 2024.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Verbonden partijen

Schattingen

- Fraude
- Overige onderwerpen
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Schattingen (1/2)

De schattingen van het college nader uitgelicht

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college belangrijke boekhoudkundige schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames die door het college zijn gedaan beoordeeld en concluderen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en juiste overwegingen. Onderstaande tabel bevat een overzicht van onze bevindingen met betrekking tot die belangrijkste schattingen en oordelen.

Schatting	Waarde (x €1 miljoen)		Oordeel		Opmerkingen
	2024	2023	2024	2023	
Afschrijvingen van materiële vaste activa	49	45	●	●	De wijze waarop op materiële vaste activa wordt afgeschreven, is gebaseerd op het activabeleid van Groningen. De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn gebruikelijk in de sector en sluiten aan bij uw financiële verordening. Daarnaast hebben wij specifiek aandacht besteed aan de bepaling van de restwaarde. In 2024 is de restwaarde voor de Locatie Iederz bepaald. Uit onze controle hebben wij geen risico op een materiële afwijking geconstateerd, de bepaling van de restwaarde is voldoende onderbouwd. Uit de controle is gebleken dat de bepaling van de restwaarde niet geformaliseerd is. Dit kan leiden tot het inconsistent bepalen van restwaarde. Wij raden aan de methodiek van de bepaling van de restwaarde te formaliseren in bijv. uw financiële verordening en consistentie toepassing te borgen.
De waardering van het vastgoed	617	601	●	●	Vastgoed kan een economische of een maatschappelijke functie hebben. Op vastgoed met een economische functie moet worden afgewaardeerd indien hier aanleiding toe is. Op vastgoed met een maatschappelijke functie (bijvoorbeeld een schoolgebouw) mag niet worden afgewaardeerd. De waardering van het vastgoed met een economische functie hebben wij in detail gecontroleerd. Wij hebben dit jaar opnieuw expliciet aandacht besteed aan het pand aan de Poelestraat waarin Vapiano was gevestigd vanwege een hertaxatie die in 2024 heeft plaatsgevonden. Op basis van deze hertaxatie is de verliesvoorziening van €1 miljoen vrijgefallen, resulterend in een boekwaarde van €3,6 miljoen. Wij kunnen instemmen met de huidige waardering.
De waardering van de grondexploitaties	29	48	●	●	Wij zijn van mening dat de schattingen m.b.t. de grondexploitaties een betrouwbaar beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. De uitgangspunten die in de berekeningen gehanteerd worden zijn voor zover mogelijk onderbouwd met rapportages en onderzoeken van externe partijen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
 - Ruimtelijk domein
 - Sociaal domein
 - Verbonden partijen
 - Schattingen**
 - Fraude
 - Overige onderwerpen
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Schattingen (2/2)

De schattingen van het college nader uitgelicht

Schatting	Waarde (x €1 miljoen)		Oordeel		Opmerkingen
	2024	2023	2024	2023	
De waardering van de financiële vaste activa	417	435	● □	●	Wij hebben de waardering van uw financiële vaste activa in detail gecontroleerd. Ook de deelnemingen hebben we specifiek gecontroleerd. Wij concluderen dat de inschattingen van het college ten aanzien van de waardering van deze deelnemingen en (gerelateerde) leningen evenwichtig/optimistisch tot stand zijn gekomen. Zie tevens verbonden partijen .
De juistheid en volledigheid van de onderhoudsvoorziening	55	50	●	●	Met betrekking tot de voorziening onderhoud hebben wij geconstateerd dat de onttrekkingen achterblijven op het onderhoudsplan. De onderhoudsplannen zijn in 2024 en deels in 2025 geactualiseerd. Uw organisatie heeft de impact hiervan op de bepaling van de stand van de voorziening per 31 december 2024 bepaald, waarbij tot de conclusie is gekomen dat de voorziening niet dient te worden bijgesteld (inclusief jaarlijkse stortingen).
De waardering en indexatie van de APPA-voorziening	7	5	□	●	De voorziening voor wethouderspensioenen (APPA) per eind 2024 is onderbouwd door actuariële berekeningen van een externe serviceorganisatie. Deze organisatie heeft de uitgangspunten uit de circulaire van het Ministerie gebruikt. Wij zijn akkoord met de uitgangspunten die de gemeente Groningen heeft gehanteerd. Groningen hanteert daarbij voor een aantal oud-wethouders (12) een overgangregeling uit 2013 waarbij deze lasten jaarlijks in de begroting zijn opgenomen. Uiterlijk in 2028 zullen naar verwachting de pensioenen van oud-wethouders worden overgebracht naar het ABP. Hierdoor zal straks in één keer uitstroom van middelen plaatsvinden. Dit is inclusief de oud-wethouders die nu in de begroting worden afgedekt (circa € 2,2 miljoen). Op basis van het BBV is het nog niet nodig om dit in een voorziening op te nemen. Dit zal richting 2028 naar verwachting tot een incidentele last gaan leiden (daarom als optimistisch aangemerkt). Het is belangrijk de ontwikkelingen goed te monitoren.

■ Controleverschil

□ Optimistisch

● Evenwichtig

◆ Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Verbonden partijen

Schattingen

Fraude

Overige onderwerpen

- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Fraude

Wij hebben specifieke werkzaamheden uitgevoerd op drie frauderisico's

Voor onze jaarrekeningcontrole zijn de geïdentificeerde frauderisico's als volgt:

- Het risico op het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het college c.q. de directie;
- Het risico van niet-zakelijke transacties bij grondverkoop en opbrengstverantwoording;
- Het risico dat inkoopcontracten worden gegund aan (bevriende) partijen, dan wel dat er sprake is van omkoping om een contract te verkrijgen (met het risico op belangenverstrengeling en kickbacks).

Wij hebben als wijziging ten opzichte van het controleplan het risico van niet-zakelijke transacties bij grondverkoop gekoppeld aan het frauderisico van onjuiste opbrengstverantwoording van grondverkoop. Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd.

Doorbreken interne beheersingsmaatregelen

- Opzet en implementatie van interne beheersmaatregelen geëvalueerd;
- Op basis van risicoanalyse en data-analyse verrichten van controles op gemaakte boekingen in de administratie;
- Specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke [schattingen](#), specifiek de waardering van grondexploitatie;
- Wij hebben voor organisaties/bedrijven waar collegeleden of de directie een nevenfunctie hebben, vastgesteld of de gemeente inkooptransacties met deze organisaties/bedrijven is aangegaan.

Niet-zakelijke transacties bij grondverkoop

- Opzet en implementatie van interne beheersmaatregelen geëvalueerd;
- Middels deelwaarneming uitvoeren van controles op verkooptransacties in de grondverkoop inclusief of marktconforme prijzen tot stand zijn gekomen en inclusief prestatielevering.

Gunning van inkoopcontracten

- Opzet en implementatie van interne beheersmaatregelen geëvalueerd;
- Gegevensgerichte deelwaarneming op de naleving van aanbestedingsrichtlijnen, het ondertekenen van contracten door bevoegde personen (inclusief betrokkenheid van meerdere personen bij de totstandkoming en of de opdracht is gegund aan de partij die op basis van de gunningscriteria de opdracht had moeten krijgen);
- Middels deelwaarneming beoordeeld of er bij meerwerk van opdrachten de prestatie daadwerkelijk is geleverd;
- Het evalueren van de uitkomsten van de door de organisatie uitgevoerde spendanalyse op de naleving van aanbestedingsrichtlijnen.

Naast deze werkzaamheden hebben wij ook de frauderisicoanalyse van uw gemeente doorgenomen en vergeleken met onze eigen risico-inschatting. Eventueel hebben wij onze risicoanalyse aangevuld. In onze controle bouwen wij jaarlijks een element van onvoorspelbaarheid in. Dit jaar hebben wij werkzaamheden verricht op de verwerkte creditnota's. Wij hebben vastgesteld dat het proces omtrent het verwerken van creditnota's adequaat is ingericht.

Geen aanwijzingen of signalen van materiële fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd

Tijdens de controle van de jaarrekening 2024 zijn er geen aanwijzingen van materiële fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving onder onze aandacht gekomen. Er zijn signalen ontvangen van mogelijke onrechtmatigheden rondom een zorgdossier. Dit wordt nader onderzocht, maar vormt geen materieel risico voor de jaarrekening. Groningen heeft gedurende 2024 verdere stappen gezet om het onderliggende proces omtrent de frauderisico-analyseproces verder te verbeteren. Belangrijk onderdeel hiervan betreft het jaarverslag Ambtelijke Integriteit over 2024.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024

Ruimtelijk domein

Sociaal domein

Verbonden partijen

Schattingen

Fraude

Overige onderwerpen

- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overige onderwerpen

Geen nieuwe significante tekortkomingen in de interne beheersing

In onze bestuursrapportage interim-bevindingen 2024 hebben wij ons beeld gegeven van de interne beheersing van de gemeente Groningen. Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole hebben wij geen nieuwe belangrijke aandachtspunten in de interne beheersing geconstateerd. Daarnaast zijn er ten opzichte van ons controleplan geen nieuwe risico's geïdentificeerd.

Geen nieuwe bevindingen ten aanzien van uw IT-omgeving

Wij zijn verplicht melding te maken van onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze werkzaamheden richten zich op de algemene IT-beheersingsmaatregelen rondom de systemen. Wij hebben geen nieuwe bevindingen naar aanleiding van deze werkzaamheden.

Uw ambtelijke organisatie bereidt migratie van financiële systeem voor

Vanaf mei 2026 zal de financiële administratie worden gevoerd in SAP S4/HANA, waarbij uw huidige financiële systeem (Dafinci) wordt uitgefaseerd. Uw ambtelijke organisatie is samen met uw implementatiepartner McCoy voorbereidingen aan het treffen. Aandachtspunten daarin zijn:

- Verricht in het proces adequate controles op de juistheid en volledigheid van de datamigratie;
- Stel een digitaal controle/conversiedossier op die na livegang van SAP de basis vormt om vast te stellen dat de data betrouwbaar is overgezet;
- Zorg aan de voorkant voor een duidelijke uitwerking van de interne beheersing van SAP, waaronder de inrichting van processen, functiescheiding, geautomatiseerde; controlemaatregelen alsmede randvoorwaardelijke IT beheersmaatregelen.

Voor de start van de migratie gaan wij graag met u in gesprek over verdere vereisten van toepassing voor de accountantscontrole.

Gebruikmaken van clouddiensten binnen uw gemeente en de bijbehorende risico's

Het toenemende gebruik van clouddiensten (o.a. voor diverse aanstaande nieuwe applicaties) brengt kansen en risico's met zich mee. De Algemene Rekenkamer heeft een onderzoek '[Het Rijk in de cloud](#)' uitgevoerd naar het gebruik van clouddiensten bij het Rijk. Het onderzoek bestempelt het gebruik van de cloud door het Rijk als zorgelijk en trekt 3 belangrijkste conclusies:

- Het Rijk heeft beperkt zicht op clouddiensten.
- Het Rijk maakt onvoldoende strategische risicoafwegingen.
- Het Rijk waarborgt onvoldoende de principes (digitale) soevereiniteit, continuïteit van de dienstverlening en de gegevensbescherming.

De vijf belangrijkste risico's om hierin te onderkennen zijn:

- Afhankelijkheid van leveranciers.
- Toegang statelijke actoren.
- Continuïteit dienstverlening.
- Gegevensbescherming.
- Kennis en kunde.

Wij adviseren kennis te nemen van het rapport en om de uitkomsten te betrekken in de beheersing bij gemeente Groningen en hierbij ook actief te kijken naar de beleidslijnen zoals deze door de VNG worden opgesteld en uitgedragen. Uw ambtelijke organisatie heeft inmiddels de eerste maatregelen getroffen (waaronder over welke onderwerpen wel en welke niet in de cloud worden opgenomen).

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Ruimtelijk domein
- Sociaal domein
- Verbonden partijen
- Schattingen
- Fraude

Overige onderwerpen

- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Overige onderwerpen

Einde handhavingsmoratorium Wet DBA

Per 1 januari 2025 is het handhavingsmoratorium Wet DBA (Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties) beëindigd. Dit betekent dat de Belastingdienst weer kan handhaven op schijnzelfstandigheid met terugwerkende kracht tot 1 januari 2025. In 2025 zal de Belastingdienst bij een correctie nog geen vergrijp- of verzuimboete opleggen indien de gemeente Groningen aantoonbaar stappen heeft ondernomen om schijnzelfstandigheid te voorkomen. Ook bestaat het risico op claims van zzp'ers die in dienst hadden moeten zijn bij uw gemeente in het kader van 'misgelopen' pensioenopbouw, vakantiegeld en individueel keuze budget.

Gemeente Groningen heeft concrete acties uitgevoerd om de risico's inzichtelijk te maken. Uw gemeente heeft op basis van de meest recente jurisprudentie (het Deliveroo arrest) en wet- en regelgeving een toetsingskader met beslisnota opgesteld die nog moet worden vastgesteld. Uit het besluit zal de opdracht volgen om beleid op te stellen hoe gemeente Groningen omgaat met de geïdentificeerde risico's. De volgende stap is het inrichten van beheersmaatregelen zodat aan regelgeving kan worden voldaan waarbij het voorstel is dat het toetsingskader wordt gebruikt bij het aangaan van nieuwe zzp-contracten en verlengingen.

Projectmatig werken is een 'must do' voor uw gemeente met een dergelijke investeringsopgave

Vanwege de toekomstige investeringsopgave zoals blijkt uit uw [strategische investeringsagenda](#) is risicomanagement, sturing en projectbeheersing van investeringsprojecten en daarmee projectmatig werken, zoals bij het nieuwe Muziekcentrum en Kardinge, een belangrijk aandachtspunt. Team Auditing heeft een waarderend onderzoek uitgevoerd op het investeringsproject Dudok aan het Diep met als doel succesfactoren en verbeterkansen te identificeren voor het optimaliseren van de uitvoering en beheersing van projecten. Wij onderkennen de geïdentificeerde succesfactoren en verbeterkansen, alsmede de relevante adviezen voor uw ambtelijke organisatie, zoals een goede inrichting van de projectadministratie en een duidelijke integrale samenwerking bij projecten (met andere directies). Daarbij raden wij uw ambtelijke organisatie aan om het recentelijk vernieuwde handboek GWPW als leidraad te gaan hanteren en de adviezen van team Auditing hierin te betrekken.

Naast de uitkomsten van dit onderzoek waarmee verbeteringen kunnen worden doorgevoerd, zien we dat project- en risicomanagement ook steeds meer een plek krijgt bij grote projecten. Zo is voor het nog te besluiten project Nieuw Muziekcentrum kritisch gekeken naar de kansen en risico's, o.a. met een aantal onderzoeken en risicoanalyses die zijn opgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024

Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Jaarverslag

In dit hoofdstuk beschrijven we onze visie op de financiële positie en wat ons is opgevallen in relatie tot de informatiewaarde van het jaarverslag.

04

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024

Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

Onze samenwerking

Bijlagen

Financiële positie (1/3)

Het resultaat voor reservemutaties van de gemeente Groningen is positief

Het resultaat is €57,1 miljoen positief, na reservemutaties €63 miljoen

Het resultaat voor bestemming over 2024 is €57,1 miljoen positief (begroot - €16,4 miljoen). Groningen voert gedurende het jaar niet veel begrotingswijzigingen door, waardoor er relatief grote afwijkingen bestaan ten opzichte van de begroting. Er is daarnaast €8,8 miljoen gestort in de reserve Budgetoverheveling. Deze reserve is nieuw in 2024 en ziet toe op overschotten uit samenwerkingsverbanden en middelen uit de decembercirculaire in het gemeentefonds. Het college is hiervoor gemandateerd en wij hebben vastgesteld dat dit juist in de jaarrekening is verwerkt. Deze bedragen worden ‘doorgeschoven’ naar volgend jaar en moeten ook betrokken worden in het beoordelen van het financiële resultaat.

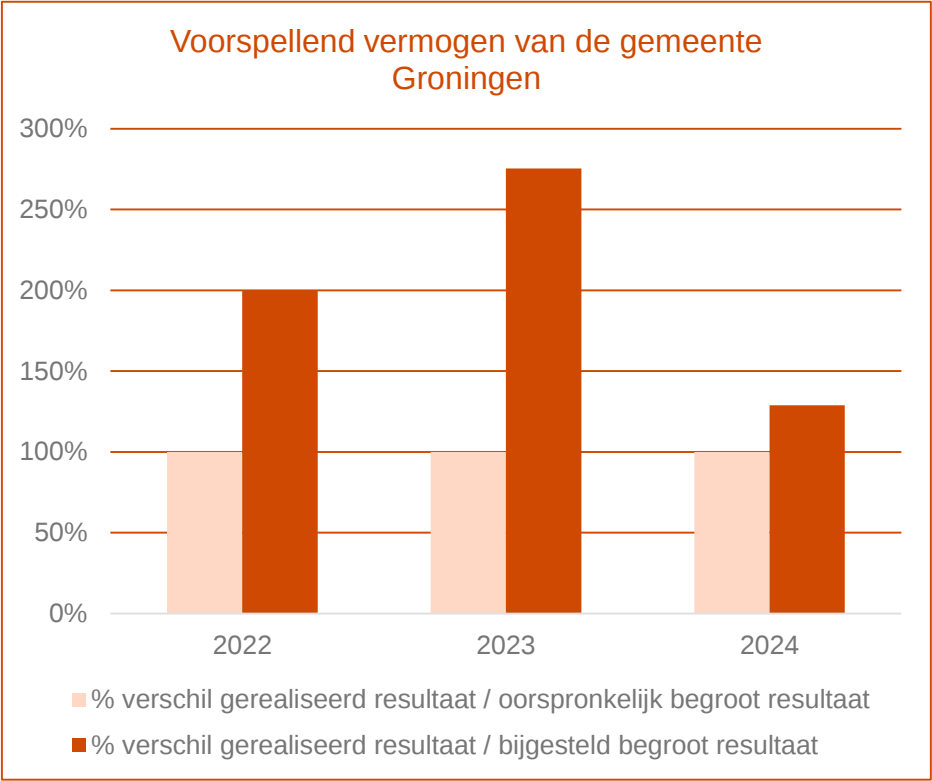
Het voorspellend vermogen van de gemeente Groningen is verbeterd

Met de toekomstige onzekerheden over de compensatie vanuit het rijk is het voorspellend vermogen des te belangrijker geworden. Wij hebben uw prognosekracht beoordeeld op basis van een vergelijking tussen begrote en gerealiseerde saldi van baten en lasten.

Via voortgangsrapportages wordt u als raad tussentijds geïnformeerd over de prognose van het resultaat. In de Voortgangsrapportage II is een prognose gemeld van €59,5 miljoen positief (in de VGR-1 kan de informatievoorziening nog verhoogd worden, prognose van het resultaat was daarin €45,6 miljoen). We merken dat het verschil in resultaat daarmee substantieel is afgenomen en dat dit daadwerkelijk een afspiegeling is van de investeringen die Groningen heeft gedaan in het voorspellend vermogen. Wel zijn er nog onderdelen waarbij het voorspellend vermogen moet worden verbeterd en waarbij mogelijk ook tijdig de begroting kan worden bijgesteld (zoals parkeren, treasury en grond). Het proces rondom reëel begroten moet hier positief aan bijdragen.

De rol van de raad bij ombuigingen

In [het volgende artikel](#) geven wij een aantal adviezen over de rol van de raad bij bezuinigingen. Onderdeel hiervan is het maken van duidelijke afspraken over hoe de raad geïnformeerd wordt over de gerealiseerde ombuigingen. Wij adviseren u om hierover ook goede afspraken te maken met het college. De raad is inmiddels geïnformeerd over het [proces reële begroting](#).

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Financiële positie**
- Observaties jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie (2/3)

De kengetallen laten een licht positieve ontwikkeling zien, maar de financiële positie blijft kwetsbaar

De financiële positie van de gemeente Groningen blijft kwetsbaar

Wij hebben uw financiële positie aan de hand van zes kengetallen onder elkaar gezet. Hierbij hebben wij ook de landelijke cijfers gepresenteerd (zie de tabel hiernaast). Samengevat zijn uw kengetallen licht positiever ten opzichte van 2023.

De nettoschuldquote van de gemeente is hoog en ook hoger dan het landelijk beeld (wel verbeterd ten opzichte van voorgaand jaar). Dit met name door verstrekte leningen aan Meerstad. Vanaf 2027 is de verwachting dat uw nettoschuldquote uitkomt boven de door de raad gestelde norm van 120%. Ook de nettoschuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen is hoger dan het landelijk beeld. Daarnaast is tevens de belastingcapaciteit hoog. Gezamenlijk zorgt dit ervoor dat de wendbaarheid van Groningen beperkt is; er kan moeilijk snel worden gereageerd op ontwikkelingen doordat de belastingen al redelijk maximaal zitten qua tarieven en Groningen relatief hoge rentelasten heeft en dus bij renteschommelingen een groter risico loopt. Gekoppeld aan de grote investeringsopgave waar de gemeente de komende jaren voor staat (die vraagt om het aantrekken van leningen), is het essentieel dit meerjarenperspectief en de onzekere financiële toekomstige situatie daarbij te betrekken.

De solvabiliteit is laag maar wel verbeterd en ligt in lijn met het streven van 10%. Qua grondexploitaties zit Groningen juist lager dan het landelijk gemiddelde, wat met name veroorzaakt wordt door het onderbrengen van belangrijke grondexploitaties in afzonderlijke B.V.'s (waardoor deze niet meetellen voor dit kengetal). De structurele exploitatieruimte betreft 3,6% eind 2024 en is positief ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Een percentage van 0% laat zien dat structurele lasten door structurele baten worden gedekt.

Uit het financieel meerjarenbeleid 2025-2028 van uw gemeente blijkt dat na 2027 grote tekorten zullen ontstaan onder andere vanwege de verschuiving van de korting op het gemeentefonds. Daarnaast dient Groningen keuzes te maken in de volgorde van uitvoering van de grote investeringsopgave. Uw financiële positie behoeft dus extra aandacht.

Kengetallen	Gemeente Groningen		Landelijk**	
	2024	2023	2024*	2023
Weerbaarheid				
Solvabiliteit	12,8%	10%	35,2%	39,1%
Grondexploitaties	1,8%	3%	7,4%	5,6%
Structurele exploitatieruimte	3,8%	3%	2,0%	3,3%
Wendbaarheid				
Nettoschuldquote	111,2%	125%	56,5%	37,6%
Nettoschuldquote gecorrigeerd	85,9%	95%	51,4%	32,3%
Belastingcapaciteit	124,1%	118%	101%	99,7%
* Op basis van de begroting 2024.				
** Bron: https://findo.nl/jive				

Hierbij wordt ook gekeken naar de recente landelijke ontwikkelingen, waarbij in de Voorjaarsnota (veelal incidenteel) extra middelen voor gemeenten zijn aangekondigd en financiële tekorten veelal doorschuiven naar 2028. De gevolgen hiervan zullen ook worden betrokken bij het opstellen van de begroting 2026.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag

Financiële positie

Observaties jaarverslag

Onze samenwerking

Bijlagen

Financiële positie (3/3)

Het weerstandsvermogen is de afgelopen jaren gestegen

Het weerstandsvermogen is de afgelopen jaren gestegen

Uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing blijken de volgende ontwikkelingen:

- De verwachte risico's zijn gestegen van €104 miljoen naar €108 miljoen. Meer dan de helft van de benodigde weerstandscapaciteit (€63,5 miljoen) heeft betrekking op grondexploitatie en Meerstad Noord. De wijziging in risico's ten opzichte van 2023 bestaat hierbij voornamelijk uit de stijging van het risicoprofiel Warmtestad;
- De beschikbare weerstandscapaciteit is ten opzichte van 2023 toegenomen met ruim €46 miljoen. Dit door de stijging van de algemene reserve (mede als gevolg van positieve resultaten bij de tussentijdse resultaatbestemming bij de VGR II.)

- Gemeente Groningen streeft voor de ratio weerstandsvermogen (beschikbaar/benodigd) op een waarde van 100% of hoger (voldoende) en voldoet met een waarde van 170% in boekjaar 2024 aan de gestelde ambitie. Hierbij wordt als een van de weinige gemeenten in de beschikbare weerstandscapaciteit wel een post stille reserves (aandelen Enexis) van € 50 miljoen betrokken. Dit is weerstandscapaciteit die niet snel te realiseren is. Uit de paragraaf weerstandsvermogen blijkt daarbij dat Groningen ook met alleen de reserves als weerstandscapaciteit uitkomt op een ratio van 108% en hiermee voldoet aan de streefwaarde.

Het is belangrijk om de komende jaren ook te blijven investeren in het risicomanagement op projecten, dit gezien de zeer omvangrijke projecten (waaronder nieuwe gebiedsontwikkelingen, onderwijshuisvesting en het nieuwe muziekcentrum) die conform uw strategische investeringsagenda op uw gemeente afkomen en impact heeft op uw financiële positie. De nieuwe nota Weerstandsvermogen en risicomanagement biedt een kader om daar invulling aan te geven.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Financiële positie
- Observaties jaarverslag**
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Observaties jaarverslag (1/2)

De kwaliteit van uw jaarverslag is voldoende, wel adviseren wij kernachtiger en verklarend te schrijven

Jaarverslag	Beoordeling	Observaties
Verenigbaarheid jaarrekening en het jaarverslag	●	Wij hebben vastgesteld, op grond van de verkregen informatie in onze controle, dat de jaarrekening en het jaarverslag verenigbaar zijn. In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan het BBV. Met betrekking tot het overzicht van Incidentele baten en lasten blijkt soms onvoldoende of te impliciet waarom baten en lasten als incidenteel worden aangemerkt.
Kwaliteit paragrafen	□	Wij hebben vastgesteld dat alle verplichte informatie in de paragrafen is opgenomen. In de paragrafen worden resultaten en activiteiten opgenomen. Dit is nog veelal beschrijvend en kan aan kracht winnen door meer verklaringen op te nemen en ook duidelijk te maken welke resultaten (nog) niet bereikt zijn. Voorbeeld: “We hebben de werkwijze van Sterk Hoogkerk doorontwikkeld.” Is nu het gewenste effect gerealiseerd?
Inzicht in fraudepreventie-systeem in paragraaf ‘Bedrijfsvoering’	●	Gemeente Groningen geeft in haar paragraaf bedrijfsvoering voldoende inzicht in het fraudepreventieprogramma. In de paragraaf is beknopt de uitkomst van de frauderisicoanalyse (inclusief werkwijze) weergegeven. De conclusie hierbij luidt dat ten aanzien van het afgelopen jaar is vastgesteld dat er geen fraudegevallen te melden zijn.
Afwijkingen + maatregelen toegelicht	●	Gemeente Groningen heeft in de paragraaf Bedrijfsvoering een toelichting opgenomen voor alle afwijkingen die in de rechtmatigheidsverantwoording staan verantwoord (geen overschrijding van de verantwoordingsgrens). Daarnaast zijn de maatregelen toegelicht over hoe deze afwijkingen in de toekomst moeten worden voorkomen.
Toelichting begrotingsrechtmatigheid	●	Volgens artikel 28 van de BBV dienen overschrijdingen en onderschrijdingen van zowel de baten als de lasten ten opzichte van de begroting na wijziging bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te worden toegelicht. Wij hebben vastgesteld dat de toelichting inzake begrotingsrechtmatigheid voldoet aan de vereisten. De begrotingsonrechtmatigheden van €4,8 miljoen zijn voor €4,5 miljoen acceptabel (direct gerelateerde baten) en zijn toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.
Voldoende inzicht in het vermogen om risico's uit de bedrijfsvoering financieel op te vangen in de paragraaf ‘Weerstandvermogen en risicobeheersing’	● □	Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Groningen relevante informatie heeft opgenomen in de paragraaf ‘Weerstandvermogen en risicobeheersing’; daarnaast zijn hierbij actuele ontwikkelingen toegelicht. De risico's, de weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen worden uitgebreid toegelicht. Wij vinden dat de gemeente Groningen de totstandkoming van het ingeschatte risicobedrag en de kans nog wel duidelijker en verklarender kan opnemen. Het is nu nog veelal beschrijvend van aard. Voorbeeld: “Voor bepaling van de benodigde buffer rekenen we met een kans van 25% op niet terugbetaling.” Hierbij is niet geheel duidelijk hoe de inschatting van 25% totstand is gekomen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Financiële positie
- Observaties jaarverslag**
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Observaties jaarverslag (2/2)

Paragraaf bedrijfsvoering	Beoordeling	Observaties
Informatiewaarde jaarverslag		Ons oordeel is gebaseerd op de leesbaarheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses. Wij zijn van mening dat het jaarverslag de raad de gewenste informatie verschaft per beleidsterrein. Het is positief dat er wordt gerapporteerd over de inhoud, de financiën, de planning en de risico's van de doelen en prestaties. Wel hebben wij de volgende aanbevelingen om de informatiewaarde te vergroten: - Het jaarverslag is nog erg uitgebreid (>400 pagina's). Wij bevelen aan compacter te schrijven, maar met behoud van het concreet maken van toelichtingen zodat duidelijk is waarom bepaalde gebeurtenissen hebben plaatsgevonden en waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt (verklarend schrijven en minder beschrijvend). Ook kan meer gebruik gemaakt worden van infographics en grafische modellen om de leesbaarheid en informatiewaarde te vergroten. - Conform vorig jaar en uw begroting is de inrichting van de jaarstukken nog gericht op deelprogramma's, terwijl gekozen is voor een programma indeling van de begroting. Het meer sturen op informatievoorziening op programmaniveau kan ervoor zorgen dat er ook meer wordt gekeken naar de hoofdlijnen per programma in plaats van veel details per deelprogramma. - De structuur van de verantwoording per programma/deelprogramma is erg ingericht op activiteiten. Zo wordt per deelprogramma een tabel opgenomen met daarin het doel (wat wilden we bereiken) en daarnaast 'wat hebben we daarvoor gedaan'. Hierbij worden diverse activiteiten beschreven. Er kan daarbij nog meer verklarend worden beschreven wat daadwerkelijk is bereikt. Gerealiseerde resultaten en effecten krijgen hierdoor minder aandacht. Voorbeeld: "We hebben stappen gezet om de nieuwe gebiedsontwikkelingen zoals Meerstad, Suikerzijde en Stadshavens, maar ook de bestaande woonwijken, goed met het openbaar vervoer te ontsluiten". - Het hoofdstuk 'Financieel beeld' is vooral erg beschrijvend en minder verklarend en niet concreet. - Het onderdeel 'indicatoren' in het jaarverslag biedt hier op onderdelen wel enige inzichten. Hierbij is de toelichting per indicator wel wisselend (waardoor de raad zelf meer moet interpreteren) en zijn er diverse indicatoren waarbij de informatie over de realisatie nog niet beschikbaar is. De indicatoren zijn nu als een afzonderlijk onderdeel opgenomen. Dit maakt het moeilijker om de indicatoren in samenhang te beoordelen met de reflectie op doelstellingen/resultaten/financiën per programma. Wij adviseren de indicatoren hiertoe meer te positioneren bij de programma's. Wij hebben begrepen dat bij de begroting 2025 en 2026 het onderdeel 'indicatoren' inmiddels weer onderdeel is van de programma's en dat uw ambtelijke organisatie in gesprek is met de raad en het college om de verantwoording op resultaten duidelijker naar voren te laten komen (onderhanden via het programma 'Samen in Ontwikkeling'), maar dat er nog geen eenduidige lijn is vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- **Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe wij hebben samengewerkt met u en uw medewerkers. Daarnaast presenteren wij een overzicht van het aantal uren dat er is gewerkt aan de controle.

08

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

We hebben een constructieve samenwerking ervaren tijdens het controleproces

Het team verricht graag de controle bij gemeente Groningen vanwege de prettige samenwerking. Doordat we als team regelmatig bij de gemeente aanwezig zijn geweest, korte communicatielijnen hanteren en gedurende het proces feedback uitwisselen, konden wij gezamenlijk tijdig inspelen op bijzonderheden en hebben we mede daarom de (tussentijdse) deadlines gehaald. Aangezien we voortdurend streven naar een verbetering van het controleproces en onze dienstverlening, evalueren wij dit proces graag op korte termijn.

Onze reflectie op het proces van de jaarrekeningcontrole

Het controleproces is goed verlopen. De eerste aanlevering van het controledossier was in de basis van goed niveau. Wel is gedurende de controle een aantal bevindingen geconstateerd waarbij we zien dat de kwaliteit van de administratie of oplevering een “tandje scherper” mag. Een deel van deze bevindingen is ontstaan doordat kennis verloren is gegaan. Dit maakt Groningen op onderdelen kwetsbaar en leidde in het jaarrekeningproces tot een aantal slordigheden en tot het stellen van meerdere vervolgvragen (o.a. op specifieke kennisgebieden rondom grond gerelateerde posten) en jaarverslag). Dit in combinatie met moeilijk in te vullen functies (capaciteit) is een gedeelde zorg richting de toekomst. Wij bevelen aan om capaciteit, kennis en, kennis- en dossieroverdracht bij personele wisselingen verder te borgen.

Geen bevindingen te melden rondom onafhankelijkheid

Wij hebben onze naleving van externe normen en ons wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid met betrekking tot onze dienstverlening in 2024 bewaakt en bevestigden dat wij aan deze onafhankelijkheidsvereisten hebben voldaan en voldoen.

Categorie	Totaal aantal geplande uren	%	Totaal aantal feitelijke uren (schatting)**	%
Partner/ senior director	209	7	220	6
(Senior) manager	767	24	785	20
Overig personeel*	2.234	69	2.900	74
Totaal	3.210	100	3.905	100

* 'Overig personeel' bestaat uit onze medewerkers en uitbestede uren.

** Bovenstaande figuur is gebaseerd op onze beste schatting per 28 mei 2025.

Overzicht van de gemaakte uren

De controle van de jaarrekening van de gemeente Groningen vereist voldoende tijd en aandacht van de teamleden van het juiste niveau voor inhoudelijke werkzaamheden, beoordeling en begeleiding. In overeenstemming met de maatregelen die zijn beschreven in het rapport *In het publiek belang* geven wij hierboven een overzicht van de uren die we hebben besteed aan de controle van het lopende jaar van de gemeente Groningen. Uit het overzicht blijkt dat wij meer uren hebben gemaakt ten opzichte van gepland. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van het aantal SiSa-regelingen naar 80 regelingen in 2024, het opvolgen van geconstateerde bevindingen in de controle en specifieke casussen met betrekking tot overlopende passiva, grondexploitaties, verbonden partijen en voorzieningen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking

Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Bijlagen

In de eerste bijlage beschrijven we de uitkomsten van de werkzaamheden ten aanzien van de SiSa-bijlage. Daarna staan wij stil bij onze controle van de WNT-verantwoording. Tot slot lichten wij de materialiteit toe.

09

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

SiSa

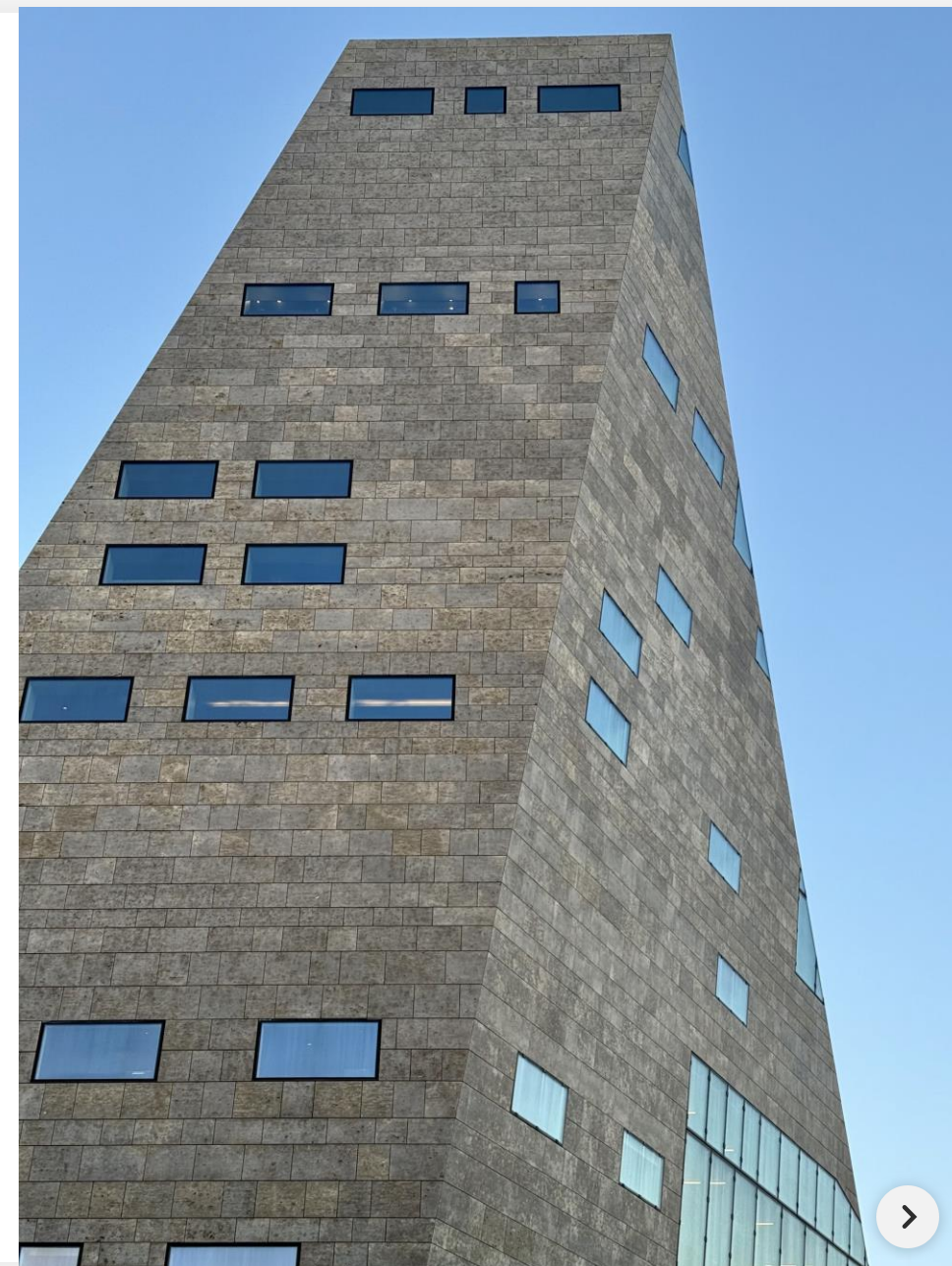
Geen bevindingen in de SiSa-bijlage

Wij hebben in onze controle specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening 2024. In 2024 is er een aantal SiSa-regelingen bijgekomen. Van de 80 huidige regelingen (2023: 74 regelingen) zijn er 15 nieuw ten opzichte van voorgaand jaar. Voor de bevindingen uit onze controle gelden op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) zwaardere rapporteringstoleranties dan voor andere onderdelen van de reguliere jaarrekening.

De rapporteringstolerantie is per specifieke uitkering:

- €12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk is aan €125.000;
- 10% indien de omvangsbasis groter dan €125.000 en kleiner dan of gelijk is aan €1.000.000;
- €125.000 indien de omvangsbasis groter is dan €1.000.000.

De rapporteringstolerantie heeft geen consequenties voor de omvang en aard van de controle van specifieke uitkeringen. In de [volgende tabel](#) hebben wij onze bevindingen per specifieke uitkering opgenomen. Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2024 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Bevindingen per SiSa-regeling

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
1	A17	Regeling specifieke uitkering voorkomen georganiseerde en ondermijnende jeugdcriminaliteit	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
2	A20	Specifieke uitkering versterking van de lokale integrale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme 2023-2026	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
3	A33	Bekostigingsregeling Landelijke Vreemdelingen Voorziening 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
4	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek 2021	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
5	C10	Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
6	C33	Derde tranche in verband met de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
7	C34B	Bijdrage scholierenprogramma	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
8	C37	Specifieke uitkering Batch 1588	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
9	C38	Nationaal Programma Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
10	C49	Batch 1588 2e tranche	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
11	C50	SPUK eerste tranche Gebiedsontwikkeling versterking gemeente Eemsdelta	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
12	C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
13	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
14	C127	Activiteiten in het kader van de uitvoering van projecten en werkzaamheden ten behoeve van Nationaal Programma Groningen (onderdeel j)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
15	C128	Activiteiten in het kader van het versterken van gebouwen in de batch 1.588 (onderdeel d)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële misvattingen naar voren. Wij hebben de getoetste rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2024 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Bevindingen per SiSa-regeling

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
17	C201	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel A Nationaal Programma Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
18	C202	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel B Verbetering van de sociale cohesie	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
19	C203	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
20	C204	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel D activiteiten Blok D	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
21	C205	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel E Sociaal- emotionele ondersteuning	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
22	C206	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel F Batch 1.588	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
23	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
24	D10	Volwasseneducatie	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
25	D12	Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2020-2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
26	D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
27	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
28	D15	Middelen schoolgebouwen aardbevingsgebied Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
29	D21	Specifieke uitkering impuls jongerencultuur	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
30	D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
31	D27	Masterplan Campussen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen verdere afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlagen in de jaarrekening 2024 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Bevindingen per SiSa-regeling

Nr.	Regeling/ indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/ onzekerheid
33	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
34	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
35	E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelininstallaties	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
36	E87B	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
37	E97	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2023	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
38	E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
39	E113	Tijdelijke regeling uitkering bodemopgaven 2024-2030	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
40	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
41	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2024 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Bevindingen per SiSa-regeling

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
42	G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 2 gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 3 gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 4 gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Tozo 5 gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
43	G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2022	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
44	G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_ gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire in jaar T_gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
45	G13	Besteding/baten onderwijsroute gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
	G13	Bestedingen/baten overige voorzieningen_ gemeentedeel 2024	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
46	H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
47	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
48	H10	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp 2020	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit onze controlewerkzaamheden komen geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2024 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Bevindingen per SiSa-regeling

Nr.	Regeling/indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
49	H20	Regeling specifieke uitkering vastgoedtransitie residentiële jeugdhulp 2021	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
50	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
51	H26	Regeling specifieke uitkering randvoorwaardelijke functies jeugdhulp	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
52	H27B	Regeling specifieke uitkering domein-overstijgend samenwerken 2023_met centraal persoon (SiSa tussen medeoverheden)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
53	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
54	H35	Specifieke uitkering SPUK IZA-doelen 2023-2026	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
55	H37	Regeling specifieke uitkering niet beoogde kosten jeugdzorg vanwege verblijf in gemeente	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
56	H41	Regeling specifieke uitkering specialistische functies aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2024-2028	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
57	H43	Regeling specifieke uitkering frictiekosten gesloten jeugdhulp	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
58	J4	Regiodeals 5e tranche	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
59	J7	Regeling ontzorgingsprogramma eigenaren isolatie en ventilatie woningen van de gemeenten in de provincie Groningen en de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
60	J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
61	J30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
62	J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
63	J41B	Specifieke uitkering regeling flexibele inzet woningbouw	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2024 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen

SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Bevindingen per SiSa-regeling

Nr.	Regeling/ indicator	Naam specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/ onzekerheid
65	J55	Aanpak energiearmoede	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
66	J75	Regiodeals 3e tranche	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
67	J94	Nationaal isolatieprogramma	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
68	J100	Regeling kansrijke wijk	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
69	J105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
70	J109	Meerjarige regeling specifieke uitkering herstructurering volkshuisvesting	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
71	J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
72	J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
73	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
74	M3	Specifieke uitkering aan inrichting Pilot Flexpool BOA's regio Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
75	M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
76	M29	Bekostigingsregeling eerste opvang ontheemden Oekraïne door regionale openbare lichamen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
77	GRO2C	Verkeer en vervoer	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
78	GRO7C	Nationaal Programma Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
79	GRO8C	Leefbaarheid Groningen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen materiële afwijkingen naar voren. Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage in de jaarrekening 2024 vastgesteld.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa

Wet normering topinkomens

Materialiteit

Wet normering topinkomens

De bezoldiging van uw topfunctionarissen is juist verantwoord in de WNT-bijlage.

Geen controlebevindingen in de WNT-verantwoording 2024

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens ('WNT') gecontroleerd. Uit onze controle blijken geen bevindingen. Op grond van de wet zijn de griffier en de provinciesecretaris aangewezen als topfunctionaris. Hun bezoldiging is juist en volledig verantwoord in de bijlage WNT in uw jaarstukken.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: <https://www.topinkomens.nl>.

De WNT is in 2024 beperkt gewijzigd

In 2024 is er voor de WNT weinig gewijzigd ten opzichte van 2023. Wel zijn de bedragen geïndexeerd op basis van de loonontwikkeling in de sector overheid. De wettelijke maximale bezoldiging voor topfunctionarissen is aangepast van €223.000 in 2023 naar €233.000 in 2024.

Bijlage WNT	
	U hebt twee topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2024.
	De twee topfunctionarissen zijn beiden in loondienst.
	U hebt in 2024 geen ontslagvergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd.

- Aanbiedingsbrief
- Onze kernboodschappen
- Onze conclusies
- Uitkomsten controle 2024
- Jaarverslag
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- SiSa
- Wet normering topinkomens

Materialiteit

Materialiteit

De materialiteit is gedurende de controle toegenomen

De gehanteerde materialiteit is €14,8 miljoen

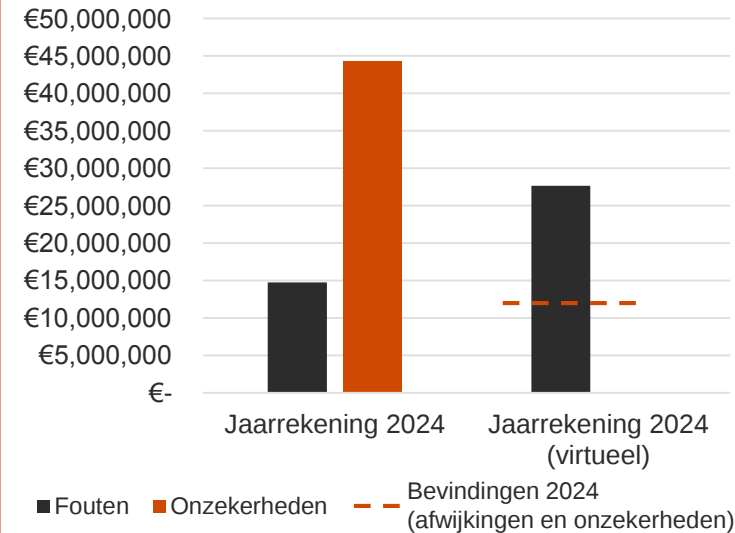
De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel’ wordt toegelicht in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’ in onze controleverklaring. Afwijkingen worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de gemeente hanteert. De totale werkelijke kosten van de gemeente, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves, vormen de totale werkelijke kosten van de gemeente. De materialiteit bepaalt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en het effect van vastgestelde afwijkingen op onze verklaring.

Wijziging van het BBV en Bado definitief geworden met ingang van boekjaar 2025

Het Ministerie van BZK heeft artikel 2 van het Bado met betrekking tot de materialiteit gewijzigd. De maximale materialiteit is met ingang van 2025 gewijzigd naar 2% van de totale lasten **exclusief** de toevoegingen aan de reserves en zal betrekking hebben op afwijkingen en onzekerheden samen. In het figuur hiernaast is inzichtelijk gemaakt wat dat op basis van de cijfers en bevindingen over 2024 voor uw gemeente betekent. Op basis van de aanpassing in de materialiteit had gemeente Groningen virtueel een goedkeurende controleverklaring gekregen.

Ontwikkeling van de materialiteit

Overigens is met deze wetgeving ook de [rechtmatigheidsverantwoording](#) formeel onderdeel van het BBV en daarmee de jaarstukken.